

تقدیم به احمد شاملو

«و خدایی که در این نزدیکی است...»

گاهی گمان نمی‌کنی ولی می‌شود

گاهی نمی‌شود، نمی‌شود که نمی‌شود

گاهی هزار دوره دعا بی‌اجابت است

گاهی نگفته قرعه به نام تو می‌شود

در کتاب حاضر، که آموزش کامل ادبیات سال چهارم (پیش‌دانشگاهی) است و نسبت به کتاب قبلی (آموزش ادبیات پیش‌دانشگاهی) کاملاً بازنویسی شده است، به بررسی بیت به بیت و پاراگراف به پاراگراف کتاب درسی پرداخته‌ام. در این کتاب سعی کرده‌ام تمام نکات لازم و ضروری را شامل معانی ابیات و عبارات مهم، لغت‌های مهم ستاره‌دار و بی‌ستاره، کلمات املائی مهم، آرایه‌های مهم، نکات دستوری، قرابت‌های معنایی مرتبط و ... شرح دهم. در پایان هر درس سؤالات تستی و تشریحی مربوط به آن درس را آورده‌ام. در قسمت تستی علاوه بر سؤالات کنکور سراسری و آزمایشی سنجش از سؤالات تألیفی که در دیگر کتاب‌هایم وجود ندارد استفاده کرده‌ام. در این کتاب سعی کرده‌ام از فونت‌ها و عکس‌های کتاب درسی استفاده کنم تا هم‌حسی بیش‌تری برای شما ایجاد شود و همچنین موجب تقویت حافظه‌ی تصویری شما شود.

در پایان کتاب، چند سری سؤال آزمون‌های تشریحی کشوری با پاسخ‌نامه آورده‌ام تا برای امتحانات تشریحی مورد استفاده قرار دهید. به همراه این کتاب CD ضمیمه‌ای ارائه کرده‌ام که کلاس‌های واقعی بعضی از درس‌ها در آن قرار دارد تا بتوانید در فضای یک کلاس واقعی و با سؤال و جواب واقعی دانش‌آموزان، بیشتر بر درس تسلط پیدا کنید.

در تألیف این کتاب افراد بسیاری به طرق مختلف به بنده کمک کرده‌اند که صمیمانه از آن‌ها تشکر می‌کنم؛ آقایان و خانم‌ها: تقوی، طاهرخانی، صالحی، اکبری، مختار، لک، فتحی، فرجی، نجار، قوجق، فرهنگی، حیدری، فخری، محمدزاده، شاهی، فاطمی، نوربخش (شیراز) و ...

همکاران و استادان ارجمند که نظرات بسیار مهمی در تولید کتاب دادند، آقایان و خانم‌ها: عبدالحمید رزاقی، اکرم صالحی‌نیا، عباس عبدالحمیدی، حمید شفیعی، محسن علی‌نجاری، زهت رضایی، اعظم رجایی، ترکاشوند، یحیوی (نکا)، غلامرضا یزدانی، وسکری (ساری)، حنیف افخمی، پوراندخت پاکدل و ...

از دانش‌آموزانی که نظرات اصلاحی دادند بسیار ممنونم؛ آقایان و خانم‌ها: بروزی نیت، اصغرزاده، رحیم‌نیا، رشیدی، بحری، بابازاده، رستمی، مرادپور، قلیچ‌خانی، ریاضتی، حکیمی، شهروز، ثقفی، الماسی، مختاری راد، حسینیان، سعیدی‌نیا، پُژهان، کاوسی، کاوه فلاح، مهران پاکند، سیده‌هانیه حسینیان، امیرحسین کاشانی، امیرحسین شهابی، محمدحسین رحیمی، مرتضی توکلی‌طبا، آرمین آقارزی، زهرا موسوی، محمدامین کشاورز، امیرمحمد اسدزاده، پویا فتح‌اله‌زاده، پویا امامی، رضا بهار، امیرحسین شریفی، یگانه نصیری، پدram زنگنه سروش، فاطمه سالمی، مریم درویشی، امیرحسین خجیر، امید حاجی‌حسینی، علیرضا رحمتی‌زاده، علیرضا فتحی، مهران چیتگر، رضا صالحی‌سرشت، شایان صدرالاسلامی، علی صدقیان، زینب حبیب‌زاده، ساکیانی، ارشیا عبایی، آتوسا جواهری، محمدسعید خلیلی، اشکان افتخار، افشین بابایی، مهرداد فخرقاسمی، پرهام الوانی، سارا ضیایی، هدیه الهی، نازنین زارعی، امیررضا خوش‌طینت، مائده دلشاد، عماد رحمانی آزاد، نوشین شهیدزاده، فراز گلستانی، صهبا عبدلی، هومهر بیگدلی، پارسا فتح‌العلومی، رضا محمدی، زهرا ظاهری، اشکان شجاعی، بهنام ارمیان، نسترن محمدی، رضا حسینی، مهرداد موسوی، مبینا وفابخش، زینب سلامی، پرستو خسروی‌پور، نهال مجیدزاده، ثنا شکرانه، فاطمه جان‌نثاری، سپهر هروی مقدم، سارا نظری، فرزانه عابدینی، سوره معصومی، فاطمه درخشانی، نسترن محمدی، عرفان نصیرپور، زینب زارع، علی متقی، شقایق بلالی، مریم رنجبران، محمد صادق غیاثوند، مریم گرشاسبی، بهاره آقایی، تینا جعفری، کیمیا داوری، فرگل نصیری، امید صبری، نیما قره‌باغی، درسا امینی‌فر، آرمین صدرالدین، مهبد سیحون، امیرحسین جدیدی، امیر هنزکیان، عرفان توانا و ...

از تمام دبیران، مشاوران، دانش‌آموزان و ... در سراسر کشور تقاضا دارم که هرگونه پیشنهاد یا اصلاحی را از طریق انتشارات با من در میان بگذارند تا حتماً در ویرایش‌های بعدی کتاب در نظر بگیرم.

«چایت را هم تلخ بنوش»

جایی که شیرین اسطوره‌ای بود

که می‌خواست با دو نفر باشد»

عبدالحمیدی

● فصل اول: تحمیدیه و مناجات

- درس اول (نی‌نامه) ۲
درس دوم (مناجات / نیایش) ۱۶

● فصل دوم: ادبیات حماسی

- درآمدی بر ادبیات حماسی ۳۲
درس سوم (کاوه‌ی دادخواه) ۳۴

● فصل سوم: ادبیات غنایی

- درآمدی بر ادبیات غنایی ۶۲
درس چهارم (دریای کرانه ناپدید / من این همه نیستم) ۶۴
درس پنجم (مناظره‌ی خسرو با فرهاد) ۷۵
درس ششم (اکسیر عشق) ۹۰
درس هفتم (بهار عمر) ۱۰۰
درس هشتم (مجنون و عیاجو) ۱۰۴
درس نهم (سپیده‌ی آشنا) ۱۱۰
درس دهم (قلب مادر) ۱۲۰
درس یازدهم (کیش مهر / سرود عشق) ۱۲۹
درس دوازدهم (رباعی و دوبیتی دیروز / رباعی و دوبیتی امروز) ۱۴۴

● فصل چهارم: حسب حال / زندگی‌نامه

- درآمدی بر حسب حال / زندگی‌نامه ۱۵۶
درس سیزدهم (چند حکایت از اسرارالتوحید) ۱۵۸
درس چهاردهم (بارقه‌های شعر فارسی) ۱۶۷

● فصل پنجم: ادبیات تعلیمی

- درآمدی بر ادبیات تعلیمی ۱۷۸
درس پانزدهم (پرورده‌گویی) ۱۸۰
درس شانزدهم (ذکر حسین بن منصور) ۱۹۳
درس هفدهم (مست و هشیار) ۲۰۶

● فصل ششم: توصیف و تصویرگری

- درآمدی بر توصیف و تصویرگری ۲۱۶
درس هجدهم (گویی بَطّ سفید جامه به صابون زده است...) ۲۱۸
درس نوزدهم (دماوندیه) ۲۲۷
درس بیستم (شب کویر) ۲۳۹

● فصل هفتم: ترجمه

- درآمدی بر ترجمه ۲۵۴
درس بیست و یکم (جهاد) ۲۵۷
درس بیست و دوم (دیوان شرقی) ۲۶۶

● فصل هشتم: ادبیات معاصر / شعر معاصر

- درآمدی بر ادبیات معاصر ۲۷۸
درس بیست و سوم (می‌تراود مهتاب) ۲۸۰
درس بیست و چهارم (خوان هشتم) ۲۹۰
درس بیست و پنجم (صدای پای آب / پیش از تو) ۳۰۹

● فصل نهم: ادبیات داستانی

- درآمدی بر ادبیات داستانی ۳۲۶
درس بیست و ششم (قصه‌ی عینکم) ۳۲۸
درس بیست و هفتم (آخرین درس / مناجات) ۳۴۲

● ضمیمه

- فهرست واژگان ۳۵۵
پاسخ‌نامه‌ی کلیدی ۳۵۹
پاسخ‌نامه‌ی تشریحی ۳۶۷
آزمون‌های تشریحی کشوری ۴۰۷

توضیح ضروری

در این کتاب به موارد جالبی برخورد می کنید

◀ خطوطی که زیر آن ها خط کشیده شده است، از نظر تاریخ ادبیات مهم است و جنبه‌ی کاملاً حفظی دارد.

محمدرضا حکیمی از نویسندگان خوش قلم و متعهد معاصر است که عمده نوشته‌های او در زمینه مسائل دینی و اعتقادی است. کاربرد ترکیب‌های زیبا، تشبیهات گسترده و استفاده از جلوه‌های طبیعی از ویژگی‌های تشریفات او است. از جمله مشهورترین آثار وی ادبیات و تعهد در اسلام و الحیاة را می توان نام برد.

◀ خطوطی که کنار آن ها علامت قرار دارد، در کنکور سراسری مورد سؤال واقع شده اند.

پروردگارا، به درگاه تو پناه می آورم و تو نیز
خوشتن دوست نباشم. مگذار که صولت خشم، حصار
حسد، مناعت فطرت مرا به خفت و مذلت فروکشاند.

